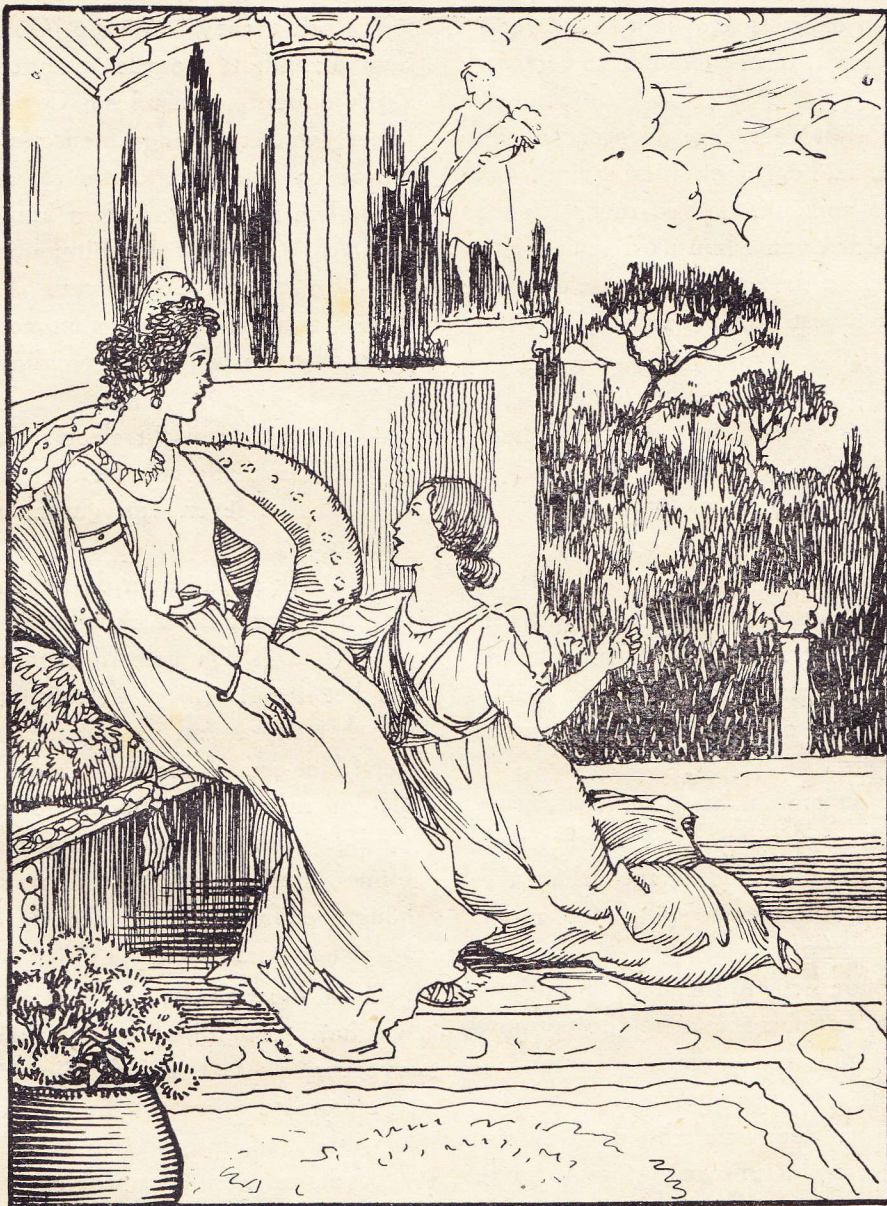

Aan Octavia's voeten lag Christina. (Blz. 336).

— Ik heb gedurende geheel mijn leven de wijsheid gezocht en mijne handen tastten, helaas! immer in een nacht van akelige, ondoordringbare duisternis.

— Gij hebt zekerlijk gepoogd, door middel der menschelijke wijsheid, den onbekenden God te vinden?

— Op welke manier Hem dan te zoeken? vroeg de zieke weder.

— Zoekt gij hem thans als een vermoeide, zwaar beladen man, als een kind, dat in de armen zijner moeder rust hoopt te vinden?

— De rust! Kan uw God de rust schenken, kan Hij onze uitgehongerde harten verzadigen, iets wat ons gansche godenheir niet bij machte was te doen?

— Ja, zonder eenigen twijfel. God, de Schepper onzer harten, heeft in zijne verhevene wijsheid bepaald, dat zij slechts in Hem voldoening en troost konden smaken.

— Hij kan dus al onze wenschen bevredigen, alle! hernam de filosoof. Eén God echter kan toch niet in zijn Persoon alle eigenschappen der Olympische goden vereenigen.

— Hij kan het, want Hij is oneindig; daarom vermag Hij onze harten, door de uitwerkselen van Zijn wil, ten eenenmale te verzadigen.

Dat overschrijdt voorzeker de grenzen van het menselijke begrip en hierin vindt het dan ook zijne oorzaak, dat de mensch eene menigte godheden van elken aard schiep, opdat ieder schepsel die godheid konde aanbidden, welke het best aan zijne behoeften beantwoordde.

Hij, die de wijsheid betracht, aanbidt Pallas Athène; Jupiter voegt den genen, die naar macht en grootheid dorsten; Apollo trekt de beoefenaars van muziek, dichtkunde en wetenschap tot zich.

Ieder mensch echter kan in de volheid van God, Schepper van al het bestaande, de voldoening zijner behoeften vinden. Zijn Hart is als een peillooze oceaan; Zijne macht, heiligheid en liefde zijn onbegrensd, worden door niets geëvenaard.

— O! onze goden zijn verre van rein, zeide Sempronius. Eenige hunner heb ik met walging den rug gekeerd; als zij menschen waren, hadden zij nimmer toegang tot mijne woon.

Hoe dan zoude het mij mogelijk zijn hen te aanbidden, in de vaak afschuwelijke vormen, waaronder zij zich vertoonen?

Ik verzuchtte naar eene zuiverheid, grooter dan de mijne, en naar een licht, dat de duisternissen der wereld en van het graf zoude verdrijven.

— En onze God bezit eene reinheid, die de sneeuw, welke de kruin van den Hymetes bedekt, in witheid overtreft. Geen schaduw van het booze wierp ooit de geringste smet op zijne heiligheid, bij welker glans de luister der dagvorstin verbleekt.

— Hoe kan dan een sterveling dat koninkrijk aan gene zijde van het graf, die plaats, waar de reinheid zelve ten troon zit, betreden? De jeugd vermenigvuldigt zich maar al te vaak in dwaasheden, terwijl de mannelijke leeftijd...

— O! noem het geene dwaasheden! Die dwaasheden, het zijn zonden, zonden tegen

den Almachtige... Om die misslagen te boeten is een verheven Wezen, God als Hij, die hem afzond, ter aarde neergedaald. Door Zijne oppermacht is Jesus-Christus, de Verlosser van het gevallen menschedom, de Atlas geworden, die de zonden der wereld op Zijne schouders nam. Door Hem kunnen wij het koninkrijk der hemelen binnentreden.

— En Hij, de God-Mensch, heeft den last mijner zonden op zich genomen! Wat verlangt Hij van mij, ter vergelding dier onmetelijke weldaad?

— Niets. Hij eischt slechts dat wij in dat blijk Zijner liefde gelooven, en de gaven van het eeuwige leven van ganscher harte aanvaarden.

— O! ik zoude hem de helft mijner bezittingen, wat zeg ik, alles willen schenken!

— O! wat zijn uwe rijkdommen voor hem, die het heelal schiep, de schitterende sterren van het firmament uit het niet te voorschijn riep! Het eeuwige leven is zoowel den armen als den rijken, aangeboden. Ieder, die de oneindig gelukzalige poorten des Hemels wil binnen treden, moet op den drempel zijn hoogmoed afleggen en nederig als het kind voorwaarts schrijden.

Deze voorwaarde, zoo zoet voor een slaaf, was hard en pijnlijk voor den rijken, trotschen wijsgeer. En toch neigde zijn hart op onwederstaanbare wijze tot dien God, zoo heilig, zoo mededoogend, zoo ontzaggelijk groot.

Wederom nam Sempronius het woord op:

— Wilde hij slechts eene gave, een offerande van mij aanvaarden! Ik ontving nimmer gunstbewijzen, noch van de goden noch van de menschen, doch vergold te dezen opzichte immer kwaad met goed. Aldus wenschte ik tot aan het einde mijner dagen te handelen.

— Onmogelijk! hernam de priester. De voorwaarden, welke u gesteld zijn, verschillen in niets van die uwer slavin Cecilia. God schenkt als een koning, en dus zoude het eene beleediging zijn Zijne gaven te willen betalen.

— Gij zegt de waarheid; uwe voorwaarden zijn vernederd, doch dit neemt niet weg, dat ik mij gelukkig reken, over zulk een zaligheid te hooren spreken.

— Over die zaligheid, welke ook u te wachten staat, vulde Dionysius aan. Morgen zal ik terugkeeren, als het u behaagt mij weder te ontvangen. Thans zijt gij te zeer vermoeid, en...

— Neen, ik ben niet vermoeid, doch wensch alleen te wezen, om over de blijde Boodschap na te denken. Zult gij terugkeeren? vroeg hij nog en vlijde toen het vermoeide hoofd in de donzen kussens.

Augusta dankte den priester, zonder hem te verzoeken zijn bezoek te hernieuwen.

Hare koelheid ontsnapte niet aan het scherpijzende oog van Dionysius.

Desniettemin besloot hij daarmede geene rekening te houden, daar er in die woon een ziel was, welke naar de woorden des levens dorste.

Den volgenden morgen vertoonde hij zich weder vrijmoedig aan de deur van Sempronius en werd aanstonds in het vertrek van den heer des huizes binnengeleid door Cecilia, die hem in de vestibule opgemerkt had.

De vrouwen hadden niets van zijne komst bespeurd. Sempronius ontving den leeraar met een welwillenden glimlach.

— Ik dank u, sprak hij eenvoudig; hebt gij de bewuste geschriften mede gebracht.

— Ja, antwoordde Dionysius en haalde uit zijn gordel een bundel te voorschijn. Ziehier de getuigenis van een man, die de schreden van onzen Heer Jesus-Christus hier op aarde gevolgd heeft, en die getuige was van de werken zijner liefde.

Toen begon de heilige man met de geschiedenis der kruisiging, vervolgde met die der verrijzenis en voegde eene korte, zakelijke verklaring bij de verheven, overheerlijke woorden des Apostels.

Bij het eindigen der lezing greep Sempronius Dionysius bij den arm.

— Ik geloof, ik moet gelooven, hernam hij. Maar zal uw God voor mij Zijne vaderlijke armen wel willen openen? Zal Hij dit vermoeid, ledige hart niet verwerpen? O! mocht Hij tot mij als tot den goeden moordenaar zeggen: « Nog heden zult gij met mij wezen in het Paradijs! »

— Ja, dierbare zoon, Hij roept u dit toe door den mond zijns nederigen dienaars.

Hij is bereid u te ontvangen en wenschte vurig zich met u te verzoenen.

— Verwonderlijk! O! konde ik de wereld doorkruisen en den menschen spreken over de liefde des Almachtigen! Helaas! de schaduwen des doods omhullen mij reeds, voor dat die schitterende dageraad voor mij aanlicht!

Gij, gij zult mijnen medeburgers zeggen, dat ik in het geloof aan Jesus-Christus gestorven ben; dat de goden van Rome niet bij machte waren aan de behoefte mijns hart te voldoen, dat de Grieksche wijsbegeerte voor mij slechts een doolhof, vol gevaren, vol duisternis was.

O! Ik zal er ook Augusta en Valeria over spreken. Bid uw God, ten gunste van haar, die ik lief heb, opdat voor die dierbare wezens, het bloed van den Godmensch niet ijdel gestroomd hebbe...

Zijne stem schokte en hij liet het hoofd in het kussen terugvallen.

Dionysius, dat bleeke, uitgemergelde geelaat aanschouwende, begreep, dat de wijsgeer zijne laatste uur nabij was.

Een plechtig stilzwijgen heerschte in het ziekenvertrek.

Terwijl daar buiten alles op de losbandigste wijze zich aan uitspattingen overgeeft, zijn wij hier getuigen van een verrukkelijk tooneel, waarop de Almachtige met welgevallen nederblijkt, en dat het gansche Hemelhof met zoete vreugd vervult: Dionysius maakt zich gereed, den voormaligen wijsgeer, thans het ootmoedige kind van den Christus de groote Gave te schenken. Te dien einde bracht hij eene met gewijd water gevulde urne mede, welke hij thans onder het bereik zijner hand plaatste.

— Welaan, dierbare zoon, klinkt het plechtig uit zijn mond, bereid u nederig voor, tot het onschatbare geluk, hetwelk u gaat geschonken worden.

— O ja, open mij de poorten van het Vaderland! Mijne ziel verzucht naar de slaking

harer boeien, en... de engel des doods wenkt mij reeds.

— Gij zult hem volgen, niet echter voordat het water der wedergeboorte over uw hoofd gevloeid heeft. In den naam van Hem, die straks uw rechter zal wezen, zeg mij, of gij gelooft in den Almachtigen God, schepper van alle zienlijke en onzienlijke dingen; in zijn Zoon, ter verlossing der zondige wereld mensch geworden en aan een kruis gestorven; in den H. Geest, die door den mond der profeten gesproken heeft, in Hem, den levend-maker onzer zielen!

— Ik geloof van ganser harte, uit alle kracht mijner ziel.

— Geloofst gij in...

Laten wij niet verder gaan.

De dienaar des Heeren stelt den bekeerling nog verschillende vragen, eischt van hem eene ondubbelzinnige verklaring.

Die verklaring, zij wordt gegeven...

Aldus gesterkt door de kracht van Boven, verlaat de stervende zijne legerstede, knielt in diepen ootmoed neder.

— Vader! Vader! haast u, mijne uur is nabij.

— Welaan, dierbare broeder, wees dan bevrijd van de slavenketenen, die u drukten, en zie vrijmoedig op tot uwen Vader, daar boven wolk en ster, want:

— *Ik doop u in den naam des Vaders en des Zoons en des H. Geestes...*

Dionysius nam den uitgeputten, naamloos gelukkigen grijsaard in zijne armen, en legde hem zachtjens neder op zijne legerstede, waar de bode van den naderenden dood reeds verwijlde.

De priester knielde neder, stortte een vurig gebed voor den nieuwbekeerde, zeggende hem uit de volheid zijns harten en verwijderde zich.

— Ik ben zoo zwak, zoo vermoeid, dat ik rust noodig heb.

— Ja, rust, rust! lispelde Sempronius als een kind, dat in de armen zijner teedere moeder den slaap zoekt.

Toen Dionysius door de vestibule ging, blikten hem de slaven zeer nieuwsgierig na, want zij waren niet weinig verwonderd dat hun meester de tegenwoordigheid eens Nazareners van noode had.

In het voorbijgaan verzocht de priester aan Cecilia, den edelen vrouwen te zeggen, dat indien zij den laatsten snik van haar vader en echtgenoot wilden opvangen, zij in allerijl naar de ziekenkamer moesten gaan. —

Het was dan hoog tijd.

Augusta noch Valeria sloegen de waarschuwing in den wind. Toen zij binnen traden richtte de stervende zich op en zond haar een zoeten glimlach toe.

Eene hoogere kracht scheen hem nog voor een oogenblik te bezielen en met duidelijke, hoewel zwakke stem riep hij uit:

— Alle duisternis is verdwenen. ik heb het licht gevonden.

O! voeg u aan mijne zijde in het Koninkrijk van Jesus-Christus!...

Augusta boog zich en besproeide het gelaat van Sempronius met heete tranen, terwijl Valeria schier wanhopig de handen wrong.

Op hetzelfde oogenblik verscheen de in Christus herborene voor den oppersten Rechter.

HOOFDSTUK XXXIX

ROMEINSCH E LIJKPLECHTIGHEID

De zevende en laatste dag der saturnaliën was nauwelijks verlopen, of men plantte op den drempel van het ons welbekende huis een tak van eene treurcypres, hetgeen den voorbijgangers aanduidde, dat Sempronius Grac-

cus het tijdelijke met het eeuwige verwisseld had.

Toen Dionysius den volgenden dag zijn bezoek nog eenmaal wilde herhalen, bemerkte hij aanstonds dat teeken van rouw.

Niettegenstaande de door Augusta te zijnen opzichte betoonde koelheid, durfde de priester verzoeken, dat men hem tot het lijk zoude toelaten: in de sterfkamer namelijk hoopte hij eenige inlichtingen te verkrijgen omtrent de laatste oogenblikken van den bekeerling.

Het verzoek werd niet afgewezen en een slaaf verzocht Dionysius hem te volgen.

In eene wijde zaal lag het stoffelijk overschot van Sempronius op een luisterrijk praalbed uitgestrekt.

Het lichaam, met kostbare kruiden gebalsemd, was in rijke kleederen gehuld.

De dienaar des Heeren hief zegenend de hand op boven het koude lijk en een warm *De Profundis* ruischte van zijne lippen.

Tot zijne groote teleurstelling waakte slechts een oude slavin, Felicitas, bij het zielloos overschot haar meesters.

Ook vernam hij, dat de edele vrouwen in een diepe droefheid gedompeld waren, te meer omdat voor haar het graf een ondoordringbaar geheim besloot.

Daar hij niet verhoppen kon, toegang tot haar te verkrijgen, stelde Dionysius zich er mede tevreden, eene kroon van immortellen en amaranthen op het kille voorhoofd van den doode te drukken; vervolgens verwijderde hij zich in stilte.

Het dienstpersoneel van het huis hield zich bezig met de voorbereidselen tot de lijkplechtigheden.

Dit was voor Cecilia een tijd van rust! rust, die zij in verscheidene maanden niet gesmaakt had.

Het meisje kon met deze verpoozing echter slechts dit voordeel doen, dat zij een paar malen Lucius kon spreken; overigens kwam er geene merkelijke verandering in hare levenswijze.

De lijkplechtigheden moesten voor het ondergaan der zon verricht worden, want de Grieken regelden, in hunne liefde tot dichtelijke symbolen, het uur der begrafenis naar den ouderdom, welke door de overledenen bereikt was.

Augusta, den hoogen leeftijd van haar echtgenoot in aanmerking nemende, wenschte, dat

de laatste stralen der avondzon de brandstapel zouden beschijnen, waarop zijn ontziend lichaam tot asch moest verteren.

Des avonds, toen de werklieden na den eindigden arbeid huiswaarts keerden, ontmoetten zij een aantal gehuurde huilebalken en muzikanten, die een soort van treurzang aanhieven.

Deze lieden kwamen uit het ons welbekende sterfhuis.

Nadat het bepaalde uur was aangebroken en den goden offers gebracht waren, werd het lijk, bedekt met een purperen mantel, in eene geopende lijkkist nedergelegd. Daarna verliet de stoet het huis en hieven de huilebalken en de muzikanten den treurzang aan, waarvan wij spraken.

Voor de lijkkist droeg men de beeltenissen der roemrijke voorouders; hierachter volgden de echtgenooten en de dochter van den overledene.

Augusta en Valeria waren in een diepsten rouw gedompeld, die hen als het ware tot wanhoop voerde; dit zoude geenszins het geval geweest zijn, als zij geweten hadden, dat wij aan gene zijde van het kille graf een gelukkig wederzien onzer dierbaren mogen verhoppen.

De slaven sloten den stoet en schreden langzaam voort.

Na verloop van een half uur had men de stadspoorten achter zich.

Buiten de muren verhief zich een brandstapel van welriekend hout, dat men kwistig met geurigen wierook bestrooid had.

Het lichaam werd daarop nedergelegd. Alle aanwezigen hielden zich op eerbiedigen afstand, terwijl slechts de edele vrouwen voortschreden, om een laatsten blik te werpen op het zielloos overschot van hun echtgenoot en vader.

Ook moesten zij hem den penning in den mond leggen, bestemd om den overtocht van den Styx te betalen, die naar het volksgeloof, tot het rijk der duisternissen voerde.

Augusta kuste vurig de lippen, de oogen en het voorhoofd van den dierbaren ontslapene, waarna zij uit de handen van Jupiters

hoogepriester eene vlammente toorts ontving, waarmede zij het vuur aan den brandstapel bracht.

Toen de vlammen opflikkerden, deden de huilebalken zich opnieuw hooren, om den aanschouwers te beduiden, dat het vuur de ziel naar hare laatste bestemming voerde.

Op het oogenblik, dat de takken van den treurcypres welke den brandstapel overschaduwde, zich in een rossen gloed hulden, kleurden de laatste stralen der avondzon het bleeke gelaat van den doode.

Augusta en hare dochter verwijderden zich om in de eenzaamheid aan hare smart den vrijen loop te laten, terwijl het vuur, aangewakkerd door den wind, welke uit de vlakke woei, zijn treurig werk voltooide.

Nog eene laatste flikkering en alles was gedaan; de weinige vonken, welke nog in het half duister gloeiden, werden door de omstanders uitgedoofd.

De asch, vermengd met eenige druppelen van het edelste druivenbloed, werd verzameld in eene zilveren urne, welke te Rome in het familiegraf bijgezet moest worden.

In afwachting eener geschikte gelegenheid, om de verzending te bewerkstellen, werd de urne, overdekt met bloemkransen en omringd door brandende lampen, in een naburigen grafkelder neergezet.

Nadat Augusta en Valeria zich door eene besproeiing met een bevochtigden lauwertak gezuiverd hadden, keerden zij troosteloos naar hare woning terug.

Arme vrouwen! zij gevoelden zich geheel verlaten in de wijde wereld...

De sterren, welke thans aan het azuren firmament begonnen te glanzen, waren getuigen van hare onmetelijke smart.

Zouden zij te Athene blijven of wel naar Rome terugkeeren?

Het was haar niet mogelijk, te dezen opzichte een besluit te nemen.

Eindelijk besloot de droeve weduwe te wachten, tot aan de komst des keizers.

Deze zou echter niet voor het einde der lente Athene bezoeken, want eerst moest hij te Corinthe wezen, om de Isthmische spelen

bij te wonen en Romeinsche zwaardvechters te vormen.

Het kostte Lucius ontzaggelijk veel, zijn voornemen op te geven, naar Corinthe te gaan en Appius op te zoeken.

Zelfs Cecilia slaagde er slechts met zeer veel moeite in, hem te doen begrijpen, dat het doel geenszins de middelen heiligt.

De vrienden, welke de knaap onder de Christenen bezat, brachten hem herhaalde malen tevergeefs onder het oog, dat de door hem voorgenomene onderneming in strijd was met Gods wetten.

Lucius had eerst onlangs aan den dienst der valsche godheden verzaakt, zoodat het ernstige zijner bekeering misschien de vuurproef nog niet kon doorstaan.

Het was voor eene natuur, als die van den knaap, schier onmogelijk zich te overwinnen in eene zaak, welke hem zoo aanlokkelijk voorkwam.

Bij het naderen der lente deed de bekoring zich weder in al hare hevigheid gevoelen, in weerwil van de bewijsredenen, welke men tegen de zondige plannen van Lucius aanvoerde.

Livia en Drusille hadden zich intusschen naar Corinthe begeven en bevonden, gelijk zij ook verwachtten, de kerk dier stad in een zeer bloeienden toestand, hetgeen men ten opzichte van Athene, helaas! niet kon beweren.

Phoebe, die met Paulus aan de stichting der jeugdige Kerk gearbeid had, verhaalde, hoe de geleerde pharizeër, een discipel van Gamaliël, gedurende meer dan een jaar met eigen handen tenten vervaardigde, eene bezigheid, waarin Aquillas en Priscilles hem ter zijde stonden.

Terwijl de groote apostel aldus het woord zijns Meesters: « Ora et labora » in beoefening bracht, predikte hij tegelijkertijd onvermoeid het H. Evangelie voor de heidenen en de Joden.

Livia was zeer welkom.

Van hare zijde bracht zij den leden van de Corinthische Kerk belangrijke tijdingen omtrent den welbeminden Paulus.

Zij verhaalde, hoe hij in zijne gevangen-

schap den tijd doorbracht en hoe zelfs onder de ruwste soldaten en de hovelingen des keizers bekeerlingen wist aan te werven, die het getal van de leden der Roomsche Kerk aanzienlijk vermeerderden.

Bij deze bijzonderheden voegde Livia datgene, wat zij te Athene vernomen had, onder meer, dat de doorluchtige gevangene nog voor het vertrek des keizers te recht zoude staan.

Aldus liep de gevangenschap van den dienaar des Heeren ten einde, maar wie kon den afloop voorzien?

De Joodsche proselyte Poppea, die zulk een machtigen invloed op Nero uitoefende, zoude ongetwijfeld alles in het werk stellen, om den zoo gehaten man, den onverschrokken kampioen van het Evangelie, in het verderf te storten.

Dit echter was nog minder te duchten dan de wreedheid van den keizer zelve, die zich zoo weinig om de waarde van een menschenleven bekreunde.

Toen hij den keizerlijken troon beklom, was zijn karakter zachtaardig en beminnelijk, doch zijn voornaamste gebrek was dit, dat hij ongelooflijk ijdel was en een onverzadelijken dorst naar vermaken had.

Langzamerhand werd hij een tiran, voor wien zelfs de kloekste harten moesten zwichten, want hij eerbiedigde niets, wat zijne genoegens verstoren of zich tegen zijn despotischen wil verzetten durfde.

Wie was nog zeker van zijn leven, nu Agrippina, zijne eigene moeder, als een offer van Nero's bloeddorst gevallen was?

Dit overwegende, vreesden de Christenen het ergst voor hun beminden vader en zochten zij heil en troost bij Hem, die door een uitwerksel van zijn almachtigen wil den grooten Apostel aan de handen zijner vijanden ontrukken kon.

Van Rome sprekende, vergat Livia noch haar lang verblijf te Athene, noch de geschiedenis van Cecilia, die op zoo heldhaftige wijze in den boezem eener heidensche familie den kostbaren schat van het ware geloof bewaarde en verdedigde.

Tevens sprak de matrone over Lucius en

over zijn verlangen, ter bevrijding zijner zuster, als zwaardvechter in de arena te strijden.

Bij het hooren van de woorden Athene en Cecilia, overtoog plotseling een hoog rood het anders bleeke gelaat eener vrouw, die gewoon was, Phoebe in de uitoefening harer heilige bediening ter zijde te staan.

— Onze zuster Metella heeft geruimen tijd te Athene doorgebracht, hernam Phoebe, om de ontsteltenis harer vriendin te verklaren.

— En ik had eene dochter, Cecilia, die thans te Rome door vermogende vrienden geherbergd wordt, voegde de vrouw er met een diepen zucht bij.

Phoebe, die wist hoe pijnlijk deze snaar Metella's hart beroerde, gaf het gesprek eene andere richting, hetgeen niet wegnam, dat zich een waas van droefheid over het gelaat harer vriendin verbreidde.

Men kon het haar duidelijk aanzien, dat hare gedachte veel meer bij de jeugdige slavin te Athene, dan bij den grooten prediker te Rome verwijlde.

Den volgenden morgen kwam Metella aan Phoebe een voorstel doen, waarin een vurig verlangen doorstraalde.

— Onze broeders van Athene, sprak zij, zijn armer dan die van Corinthe. Zouden wij niet, zonder op onze regelen inbreuk te maken of den weduwen onzer Kerk te kort te doen, eene geldinzameling kunnen houden, ten einde dat arme meisje uit hare wreede slavernij te bevrijden?

— Als dat mogelijk is, zal ik gaarne honderd sesterceen geven, antwoordde Phoebe: is zij niet onze zuster in Jesus-Christus, den Vader der barmhartigheid?

— Ik zal er twee honderd geven, hernam Metella en daarenboven zal ik voor een getrouwen bode zorgen, die het geld naar Dionysius kan overbrengen. De priester des Heeren zal zich wel met de vrijkoopning willen belasten.

— De kerk zal zekerlijk met vreugde de vereischte som verstrekken, bevestigde Phoebe. Het bedrag dier som is duizend sesterceen, naar gij zegt? vroeg zij verder, zich tot Livia wendende.

— Dat bedrag werd ten minste door Valeria voor Cecilia betaald, klonk het antwoord.

Den volgenden dag, toen de leden der Corinthische Kerk bijeenkwamen, om van God de vrijheid des Apostels af te smeeken, werden zij uitgenoodigd, een gedeelte hunner aardse goederen voor de verlossing van Cecilia bij te dragen.

Deze oproeping werd op de edelmoedigste wijze beantwoord, en nog voor Livia's vertrek ontving Dionysius de vereischte som, om met behulp daarvan over Cecilia's vrijheid te onderhandelen.

Toen de brief van de Corinthische Christenen in de Atheensche kerk werd voorgelezen, heerschte in haar boezem eene levendige vreugde, niet alleen ter oorzake van het geluk, dat Cecilia wellicht te wachten stond, doch ook wegens die edele vrijgevigheid, welke haar oorsprong in eene welbegrepen naastenliefde vond.

Terwijl Lucius de gelukkige tijding aan Junia ging mededeelen, begaf zich Dionysius naar Valeria, om te spreken over den prijs, waarvoor zij hare kamervrouw wilde afstaan. Maar helaas! zijne vreugd was van korten duur.

Eerst na verscheidene weigeringen werd Dionysius toegelaten, doch de trotsche jonkvrouw wilde tot geen prijs Cecilia weder verkoopen.

Tevergeefs herinnerde Dionysius haar aan de getrouwheid van het meisje in de vervulling harer plichten; tevens gaf hij als zijn gevoelen te kennen, dat het voor Valeria niet van belang ontbloot was, Cecilia, wegens hare weigering de goden te eeren, met de andere slavininnen niet in aanraking te doen komen.

De jonkvrouw bleef onverbiddelijk.

— Binnen korten tijd vertrekken wij weder naar Rome, zeide zij, en daar zal ik wel middelen vinden, om haar tot gehoorzaamheid te dwingen.

Dionysius verwijderde zich en ging den Corinthischen bode rekenschap geven van zijne mislukte zending.

Bij deze verschrikkelijke tijding ontstelde Lucius hevige

Het vreeselijk tooneel binnen Rome's muren, dat eertijds den knaap met afgrijzen vervulde, daagde thans weder op voor zijn geest.

In tranen badend, snelde Lucius tot Dionysius, om hem de marteling af te schilderen, welke zijner zuster was weggelegd, als zij ooit in de keizerlijke stad mocht terugkeeren.

— Slechts onze Heer, die den dood der slaven gestorven is, kan haar redden, antwoordde de priester treurig. De kerk zal voor haar bidden. Ook gij zult bidden naar het woord van den grooten Paulus: wees om niets bekommerd, doch leg in alle gelegenheid Gode door gebeden, smeekingen en dankzegging uwe behoeften bloot.

En Lucius bad zooals hij nimmer gebeden had.

Hij bad, met die afschuwelijke kruisen voor de oogen, gesteund door de gedachte, dat de Heer, die den doodstrijd op het kruis in zijne vreeselijkheid gestreden had, Cecilia en hem zoude versterken, als zijne zuster geroepen was, haren Zaligmaker door eenzelfde dood te verheerlijken.

Cecilia wist niets van den angst haars broeders te dezen opzichte.

Uit den mond van Fulvia en Felicitas had zij vernomen, dat men eerlang naar Rome zoude terugkeeren.

De voorbereidende maatregelen tot het vertrek waren reeds genomen, toen een bode van Rome aankwam met brieven van Livia, van Albina, de Vestaalsche maagd en van eenige anderen.

Die brieven waren bestemd voor de kerken van Athene en Corinthe en zij bevatten zeer verblijdende tijdingen.

De heilige Paulus was vrijgesproken, en om die reden weergalmden uit den mond der Christenen de vurigste dankgebeden tot Hem, die in vaderlijke goedheid den smeekingen Zijner kinderen een gunstig oor verleende.

De tijdingen, door Valeria en Augusta ontvangen, waren echter zeer ongunstig; daarom dan ook werden de toebereidselen voor het vertrek opgeschorst.

Men deed zelfs eene kamer in gereedheid

brengen voor de ontvangst van een vrouwelijke gast.

Dit verblijf echter was zoo ver mogelijk van Valeria's en Augusta's vertrekken verwijderd en daarenboven werd het slechts van het strikt noodzakelijke voorzien.

Eenige dagen later kwam Albina, geheel alleen en onverwachts. Toen zij binnentrad, bevond zich hare zuster met Cecilia onder den perystilus doch wel verre van Albina te moeten te gaan, wendde Valeria trotsch den blik af.

— Toon aan deze vrouw haar vertrek, sprak zij tot hare kamervrouw.

Vervolgens ging zij hare moeder in kennis stellen met de aankomst der Vestaalsche.

Deze bleef op de plaats zelve, waar Valeria haar had achtergelaten, en bedekte diep ontroerd het gelaat met beide handen.

Toen zij Cecilia bemerkte, die zij nog niet uit het geheugen verloren had, vroeg zij met eene door snikken onderbroken stem:

— Wilt gij mij mijne kamer aanwijzen?

Bij den aanblik van het voor haar bereid vertrek, gloeiden Albina's wangen van verontwaardiging.

— Neen! dit verblijf is de dochter mijns vaders onwaardig!

Aanstonds echter bedwong zij de uiting van haar gekwetsten hoogmoed en voor dat Cecilia had kunnen antwoorden, hernam zij zachtmoedig:

— Welaan, het zij zoo! Ik zal mij hier wellicht beter dan elders gevoelen... Cecilia kwam haar bij het ontkleeden hulp bieden;

het meisje vroeg zich af, door welke daad Albina toch in zoo hooge mate aan hare moeder en hare zuster had kunnen mishagen, en waarom men de oudste dochter van Sempromius als eene slavin behandelde, terwijl de vertrekken harer jongere zuster schitterden van weelde en overvloed.

Wat ook moest Cecilia wel denken van het den kok gegeven bevel, waarin hem in onduidelzinnige termen beduid werd, dat de persoon, die men verwachtte, op hare eigene kamer zoude spijzen, daar zij niet aan den familiemaaltijd wenschte deel te nemen? Hetgeen echter door Cecilia als eene vernedering werd beschouwd, was dit in geen deele voor Albina.

— Ik ben zeer tevreden, hernam zij. Wilt gij de goedheid hebben te vragen, of mijne moeder bereid is, mij te ontvangen?

Na eenige oogenblikken keerde Cecilia met tranen in de oogen terug.

— Wat is er? vroeg de jonkvrouw, terwijl haar bleek gelaat werd als dat van een marmeren beeld.

— Ik heb bevel ontvangen... u te doen weten, dat... dat gij geene moeder meer hebt, snikte het meisje.

Albina, ter prooi aan de levendigste smart, wierp zich bitter weenend op haar rustbed. Na eenige oogenblikken echter hief zij gesterkt het hoofd op en sprak:

— Cecilia, gij zijt moediger dan ik. Bid voor mij, want Albina, de Vestaalsche maagd, is vanaf dezen stond de bruid van Jesus-Christus...

HOOFDSTUK XXXX

ROME IN BRAND

Het was in het midden van den zomer.

Al wat rijk en voornaam was, had eene schuilplaats gezocht in de bergen of aan de zee.

De Imperator woonde met zijn geheele hof te Antium, waar Tigellinus op rekening van zijn Keizerlijken gebieder een nieuw prachtig landhuis had doen bouwen.

Rome was overdag als uitgestorven.

Niet voor een uur na zonsondergang vulden zich de taveerne met drinkers en werden de grasvelden op het Marsveld, waar in het koele jaargetijde met den bal gespeeld en den discus geworpen werden, langzamerhand levendig.

Mannen, vrouwen en kinderen, die naar eenige verkwikking verlangden, hurkten ne-

der in het half-verschroeide gras en gebruikten daar hun avondmaal van brood en vruchten, of legerden zich om de openbare fonteinen.

Een uur later waren de trappen van alle groote gebouwen, het marmeren voorhof van den Saturnustempel, de wereldberoemde op-rit naar het Capitool, de zuilengang van Agrippina, kortom, elke denkbare gelegenheid om rusten, door slapenden ingenomen, want het was onmogelijk in de benauwde huurwoningen een koel plekje te vinden.

Ook lagen daar vele zieken, want de koorts, dat overoude erfdeel van de stad der zeven heuvelen, vorderde, als elk jaar, tallooze offers.

Duizenden moede lichamen, die onmogelijk konden slapen, zochten verkoeling in de bijna uitgedroogde wateren van den Tiber.

Van de Aelische brug tot aan den Aventijnschen heuvel was de rivier gevuld met mannen, vrouwen en kinderen, terwijl de schippers, niettegenstaande de weinige veerkracht, die ook zij in hunne ledematen bespeurden, hun best deden om hunne lading geborgen te krijgen, ten einde, voor het weder dag werd het veel gezondere Ostia, de havenstad van Rome, te bereiken.

De zon was op den 24n Juli bloedrood ondergegaan. Geen enkel koeltje verbrak de onheilspellende, bijna onuitstaanbare hitte.

De lucht was zoo dik als Zuid-Italiaansche wol. Nu en dan flikkerde boven de hoogten van het Quirinaal de rosse gloed van een nog ver verwijderd weerlicht.

Plotseling, het was twee uur voor middernacht, merkte zij, wien de hitte het slapen bellette, dat het dak van een der Aventijnsche korenschuren een verblindend licht verspreidde.

— Brand! klonk het angstig van mond tot mond.

Een brand, in dezen omtrek, na zulk eene langdurige droogte, er was niemand, die de grootte van het gevaar niet inzag.

Eer nog de angstkreet tot de naaste omgeving was doorgedrongen, stegen de vlammen reeds hoog naar den hemel op.

De stadscohorte, die naast den veiligheidsdienst ook dien van brandweer waarnam, kwam later dan wel gewenscht zou zijn geweest.

Met razende snelheid grepen de vlammen om zich heen.

Door de bevolking ondersteund, deden de soldaten hun best, om alle barakken en huizen, die het eerst bedreigd schenen, omver te halen, ten einde het onheil tot ééne wijk te beperken.

Reeds waren alle magazijnen van de oliehandelaars door de vlammen aangegrepen; de brandende vloeistof stroomde, evenals de lava uit den Etna, overal op zijn weg verderf aanbrengend, zuidoostwaarts; het regende vonken en gloeiende spaanders over den geheelen omtrek...

Nieuwe vlammen stegen op, nu hier, dan daar, naar de sterren, die zwijsend het schouwspel aanstaarden, een schouwspel, dat zich, zoolang de menschheid bestond, nog nooit had voorgedaan: de brand van eene wereldstad!

Men werkte tot men er bij neerviel, maar de krachten waren niet toereikend.

Na verloop van eenige uren was iedereen overtuigd van de vreeselijke waarheid, dat de strijd tegen het woedende element, volgens het tot nu toe gevolgde operatieplan tevergeefs was.

Er waren geen handen genoeg om de afbraak van de omvergehaalde huizen te verwijderen, en deze afbraak bestond voornamelijk uit balken, daksparren, planken en meubelen.

Het hielp niets; wilde men het overige van Rome redden, dan moest men niet alleen deze wijk, maar ook de beide aangrenzende onvoorwaardelijk prijs geven en den afsluitingskring trekken door die straten, welke door hare steviger bouwde beter tegen het vuur bestand waren.

Tegen het einde van de derde vigilie zond de stadsprefect een bode te paard naar Antium.

— Machtige Cesar, schreef deze ambtenaar in zijne wanhoop, ik verwensch het Fatum,

dat het mij dezen dag heeft doen beleven. Rome staat in vlammen. Wij zijn het woedende element te gemoet getreden, gelijk een leeuw den vervolgenden honden: maar wij zullen voor de overmacht bezwijken. Kom, Cesar! Help ons strijden! Gun den Romeinen uwe krachtopwekkende tegenwoordigheid! Aan u alleen kan het gelukken aan verdere onheilen paal en perk te stellen.

Nero, door Poppea Sabina en een talrijk gevolg vergezeld, begaf zich terstond op weg.

De werkelijkheid was vreeselijker dan hij zich in zijne ontsteltenis had voorgesteld.

Toen hij aankwam, stond reeds een achtste gedeelte van het reusachtige Rome in brand.

Nero was zichtbaar ontroerd, maar nog grooter indruk scheen deze onverwachte gebeurtenis op de slimme, wereldwijze Poppea te maken.

Zij wist dat zij in den strijd tegen de heimelijk rondwarende vijanden uit de aristocratie en de middelklasse geen betere bondgenooten had dan het volk, dat brood en spelen verlangde en « Ave Cesar » riep, zoodra de renpaarden in den Circus zich in beweging stelde.

En nu waren juist de woningen van deze mingevoeden een prooi der vlammen geworden.

Dit scheen de Keizerin bedenkelijk toe.

Er viel zoo weinig te rekenen op het volk, dat voor het meerendeel echter zeer aan de dynastie was gehecht.

Het had de eigenaardigheid luide te jubelen, wanneer het tevreden was en in eene vroolijke stemming werd gehouden, maar ook onmiddellijk te morren en de soldaten af te ranselen, wanneer toevallig de Egyptische korenschepen niet op tijd waren aangekomen.

De almachtige Keizer, aan wien deze lieden hun welzijn dankten, was ook verantwoordelijk voor hunne teleurstellingen. In zijne geheimzinnige, verhevene persoonlijkheid zochten zij steeds de oorzaak van alles wat hun overkwam.

Hoe gemakkelijk zou die reeds half razend geworden menigte op den inval kunnen komen, hem ook aansprakelijk te stellen voor

dit vreeselijke onheil, waardoor duizenden en tienduizenden van have en goed, ja, zelfs van hun dak waren beroofd.

Poppea deelde haar gedachtengang aan den Keizer mede.

— Juist daarom ben ik naar Rome gesneld! antwoordde Nero. Zij moeten ontwaren, dat ik werkelijk hun verlosser ben.

Met een ernstigen blik wendde hij zich tot zijn gevolg.

— Er is geen tijd te verliezen! Wij kunnen zelfs niet van kleederen verwisselen! Wij zullen ons in twee groepen verdeelen: ik, de Cesar, voer de eene aan, Tigellinus de andere. Zonder eenige tegenspraak doet ieder van u, wat hem bevolen wordt, of hij consul is dan wel wagenmenner. Hem, die uitmunt door dapperheid of vernuft, zal ik vorstelijk beloonen; is hij een slaaf, dan ontvangt hij de vrijheid en een riddervermogen.

Gij, Tigellinus, blijft hier in het zuidelijk gedeelte van de stad; ik ga met de mijnen naar de Subura! Voorwaarts! Heden nog moet het eeuwige Rome gered worden, want het is de Imperator, die het beveelt!

De beide afdeelingen gingen hierna uiteen, om het reddingswerk volgens een vast plan te beginnen.

— De Imperator in den vonkenregen! klonk het van mond tot mond.

Men keek elkander verbaasd aan.

— Poppea op de instortende puinhoopen! Heil! Heil! Nu moeten de vlammen wel wijken! Nu heeft Rome de zege behaald!

En de eeuwige stad zou de zege hebben behaald, zoo er geen ellendelingen waren geweest, die, zooals overal, met het algemeene ongeluk op misdadige wijze voordeel zochten te doen.

In de afschuwelijke verwarring, die nog verhoogd werd doordat de meeste wijken in het noorden en oosten van de stad geheel zonder politietoezicht waren, kwam plotseling eene tallooze bende gewetenlooze roofzuchtigen als uit den grond opdagen.

Onder het voorwendsel goederen uit de bedreigde huizen in veiligheid te zullen brengen, plunderden deze hyena's met onverge-

lijkelijke schaamteloosheid, bedreven geweldnarigen van allerlei aard en vonden ten laaste deze afschuwelijke comédie zoo voordeelich dat zij, dronken van den schitterenden uitslag op hun rooftocht, het onheil verspreidend element ook in die stadswijken overbrachten, welke tot nu toe verschoond waren gebleven.

Toen Claudius Nero op den avond van dienzelfden dag, in de hooggelegen woning van Maecenas, doodmoede op zijn leger nederviel, brandde de stad reeds op vier verschillende punten.

Het palatium zelf was in puin gestort, nadat de soldaten van de lijfwacht een gedeelte van de kunstschaten, die de meeste waarde hadden, gelukkig hadden gered.

Bij de afschuwelijke bedrijven dezer roovers, moordenaars en brandstichters, voegde zich nu nog, als laatste factor, de ongunstigste weergesteldheid.

Reeds in den vroegen morgen van den volgende dag stak een storm op, die binnen weinige uren aan den brand zulk eene uitbreiding gaf, dat aan tegenhouden niet meer te denken was.

Aan een heirleger fakkelzwaaienden furiën gelijk, woedde het onheil over schouwburgen en tempels, over de prachtige gebouwen aan de via Lata en de weldra ineenslopende verkoopzalen van het Argiletum.

De dicht opeengebouwde Subura stond evengoed in lichte laaie als de door tuinen omringde villa's van de regeerende consuls en het indrukwekkende paleis van den Pontifex Maximus.

Zoover het oog reikte niets dan een donkerroode gloed, lekkende vlammen, grillig beschreven rookkolommen, die, door den storm uiteengedreven, zich in oostelijke richting oplostten.

Onophoudelijk siste en knetterde en walmde het uit de honderdduizenden vulkanen, die eenmaal Rome hadden geheeten.

De lucht dreunde en beefde als van onderaardsche donderslagen, de verzengende hitte

wierp alles, wat leven had en door den gloed van den reusachtigen hoogoven bereikt werd, meedoogenloos ter aarde.

De wanhoop van de zwaar beproefde bevolking had den uitersten graad bereikt.

Door de nog onvernielden wijken klonken nu en dan wilde, gillende kreten als van ongelukkigen, die plotseling krankzinnig waren geworden.

Het verlies aan menschenlevens bedroeg vele duizenden.

De afgrijselijkste bijzonderheden gingen van mond tot mond. Een geheel blok huizen was zóó plotseling door de vlammen omsingeld, dat al de bewoners — kinderen, zieken en ouden van dagen — levend waren verbrand.

In de Subura stortten sommige der gebouwde huurwoningen reeds in wanneer de belendende huizen begonnen te wijken.

Bij tientallen werden de arme Inquilinen, die hun best deden om hunne have te redden, door balken en vallende muren verpletterd, of, wat nog afgrijselijker was tusschen het puin vastgeklemd, totdat de rook hen deed stikken of de langzaam voortsmeulende afbraak hunne halfverpletterde ledematen verteerde.

De grootte van het gevaar, de radelooze angst voor den vreeselijken dood, had de tooneelen in het leven geroepen, die in afschuwelijkheid alles overtroffen wat het met bloed gedrenkte Rome ooit had beleefd.

Zonen vertraden hunne stervende vaders om zich door de half verbrande venstergaten te wringen, die alleen nog de mogelijkheid aanboden om aan den dood te ontkomen.

Moeders wierpen hare schreiende kinderen, in de vlammen, om op deze wijze de armen vrij te krijgen voor het omverhalen van een brandenden tusschenmuur.

Kortom, al de banden des bloeds, der natuur, alle wetten werden verbroken, moesten wijken voor de tot krankzinnigheid leidende overmacht van het vernielende element.

Het einde van de wereld scheen nabij te zijn.

Een aantal burgers stortte zich vrijwillig in

den vuurgloed, hetzij aangetrokken door de geheimzinnige tooverkracht, die den met hui-
vering vervulden reiziger in den afgrond sleurt,

of uit verlangen naar den dood, ten einde geen
getuige te zijn van den ondergang van het zoo
onbeschrijfelijk geliefde Rome.

HOOFDSTUK XXXXI

DE PLICHTIGEN

Waarom, waardoor was de stad der zeven
heuvelen zoo gestraft geworden!

Was dit alles louter toeval?

Hoe was het mogelijk, dat de verwoesting
zoo regelmatig voortschreed?

Eerst boven op den Aventijnschen heuvel,
de hoofdbbrand; daarna op drie verschillende
punten kleine branden, die langzamerhand
met den hoofdbbrand samensmolten, totdat
alles één gloeiende, vlammeende choas was,
was zulk een systematische ondergang van de
goddelijke « Aresdochter » te begrijpen, zon-
der aan te nemen dat ééne leidende hand hier
haar werk had verricht!

Maar waar was die leidende hand?

Hoe zou men haar kunnen verscheuren, ver-
nietigen, verpletteren! Waar waren de giftige,
verraderlijke helpers?

Één was er, die het moest weten, één, die
overall de duizenden en nogmaals duizenden
oogen en ooren van zijne ambtenaren, veilig-
heidswachten, soldaten en spionnen had, en
die ééne was : de Keizer!

Inderdaad verzamelde zich het volk bij het
aanbreken van den nacht, in voortdurend toe-
nemende massa's, om de woning van Maece-
nas, te meer, daar de hoogte waarop zij lag,
een veilig plekje aanbood, waar men tegen de
ondragelijke hitte was beschermd.

De Pretorianen hadden de grootste moeite
om de tot wanhoop gebrachte vragers terug te
dringen.

— Claudius Nero moet het antwoord geven!
klonk eene brullende stem.

— Hij is heer en gebieder, hij moet ons be-
schermen! Is er niemand gevangen genomen?

— Is er niemand gegeeseld, de oogen uitge-
stoken, gekruisigd? Wij eischen, dat er recht
gedaan worde.

— De roovers en brandstichters mogen niet
langer ongestraft rondloopen. Waar zijn de
roeden, de bijlen, de beulsknechten?

— Dwaas! fluisterde een jongmensch uit de
aristocratie en legde den proletariër, die zich
tot volksredenaar had opgeworpen, de hand
op den schouder, dwaas!

— Wat beduidt dat?

— Wel, gij kraamt onzin uit! Of zegt gij
niet : Catillina, straf Catillina!

De spreker keek den onbekende strak in het
gelaat.

— Wie zijt gij? vroeg hij op geheimzinni-
gen toon.

— Ik ben een van hen, die zich niet laten
bedriegen. Vooreerst heb ik voortreffelijke
oogen. Ik heb immers zelf gezien, dat de stads-
soldaten de woning van den dichter Lucanus
in brand staken...

— Ik ook! viel hem een ridder met een
breeden gouden ring in de rede. Alle burgers
weten het immers maar al te goed : de Keizer
zelf...

— Wat? Wat zegt gij daar? klonk het als
in koor.

— Wel, alles wat hij gedaan heeft was niets
dan comédie : de ontsteltenis bij zijne aan-
komst, de belooning die hij uitloofde... Hij
zelf en hij alleen...

— Zwijg! Gij zoudt er uw hoofd mee ver-
liezen...

— Beter dood, zei de hooggeboren jonge-
ling, dan hulpeloos verder te leven onder de
heerschappij van dien bloedhond. Wat heb-
ben zijne handlangers gedaan! Geheele wij-
ken zijn door de Pretorianen geplunderd. Zon-
der den brand zou die grap mislukt zijn!...
Gij zoekt de brandstichters, om hen aan het
kruis te nagelen? Ginds achter de speren van

de lijfwacht, achter de muren van dat vervloekte huis, zit hij wijn te zwelgen, terwijl het heerlijke Rome in de asch ligt!

— Nero, ging fluisterend van mond tot mond, Nero is de aanstoker van deze afschuwelijke misdaad...

— Maar waarom...? Met welk doel?

— Alleen uit zucht tot kwaaddoen! Niets van alles, wat hij tot nu toe bedreef, was misdadig genoeg om aan die zucht te voldoen! Als de aarde vuur kon vatten, dan had hij geheel Europa laten verbranden!

— En denkt gij aan zijne ijdelheid! Herostratus stak den tempel van Efesus in brand. Nero deed den roem van acht eeuwen in de asch leggen. Is hij nu niet grooter dan Herostratus?

— Weet gij niet dat hij reeds in den vorigen herfst tot Poppea heeft gezegd: wanneer gij maar eerst Keizerin zijt, zal ik dat oude nest van de aarde doen verdwijnen en eene nieuwe stad bouwen, trotscher en prachtiger dan deze en uwe schoonheid meer waardig!

— Jawel! Zij zou Neronia heeten, die nieuwe stad, opdat de roem van Romulus van het aardrijk zou verdwijnen...

— Wie heeft het ooit gehoord? Een brandstichter op den troon, riepen twintig, dertig stemmen te gelijk.

Vloek over den wereldvernietiger! Weg met den misdadiger! Hij is des doods schuldig!

De jeugdige aristocraat en de ridder waren reeds lang in het gewoel verdwenen, om elders het onheilspellende gerucht rond te strooien, dat Nero de aanstoker was.

Beiden behoorden tot het complot, dat door Keizerin, Agrippina was ontdekt geworden toen zij de woning van den rechtsgeleerde, Lucius Menenius, door haar vertrouwde, Pallas, had doen overrompelen.

Genaderd aan het punt van wanhoop en verbittering, waarop men elk middel om opstand te verwekken geoorloofd vindt, grepen de leden van den geheimen bond overal de gelegenheid aan, om den tiran en zijne werktuigen verdacht te maken.

Eene betere dan thans zouden zij moeilijk vinden. Inderdaad hadden de Pretorianen en de stadscohorte zich hier en daar aan uitspat-

tingen schuldig gemaakt; ook was het waar, dat Nero eens gezegd had: het Rome van Augustus is eener Poppea onwaardig!

Dat alles werd opgerakeld; de bijzonderheden werden samengevat, er werd bijgemaakt en gelogen, wat voor het doel, dat men beoogde, dienstig toescheen en zoo verbreidde zich langzamerhand het gerucht, dat, nog eeuwen lang door de menschen geloofd is: de verwoester van de wereldstad was Nero, die het plan had gevormd, zich zelven en zijne Poppea op een reusachtig, maar huiveringwekkend schouwspel te vergasten.

Niets vermoedende van dit gerucht, stond Nero met Poppea Sabina op het platte dak van den toren en staarde in de ruischende, woedende vlammenzee.

Goudachtig rood vuur, zoover het nog reikte, millioenen gloeiende spookgestalten, eindeloze slangen, die in duizendvoudige kronkelingen naar den hemel opstegen of over de puinhoopen dansten, voorwereldlijke draken met zwellende reuzenlichamen, vulkanische uitbarstingen uit ontelbare, onuitputtelijke kraters...

De huiveringwekkende schoonheid van dit nooit beleefde schouwspel maakte een overweldigenden indruk op hem.

Zijn voor alle indrukken zoo vatbaar gemoed voelde zich door eene zonderlinge bezieling aangegrepen.

Hij rilde van innerlijke ontroering.

Hij vergat het bange, benauwende gevoel, dat hem tot nu toe had neergedrukt.

Hij vergat het verbrande palatium en de verlaten woestenijnen, die hem in de volgende dagen van alle heuvels zouden aangrijnzen.

Hij vergat zelfs de nabijheid van Poppea Sabina.

Hij keerde zich om en gaf aan een zijner lijfslaven het bevel hem de kithara te brengen, die hij op alle tochten medenam.

Het oog gericht op het brandende Rome, hing hij den scharlaken band over den schouder, stemde het instrument, sloeg daarna het plectrum met vaste hand tegen de metalen snaren en hief met zijne jeugdige, schoone stem een lied aan van de dichteres Sappho,

waarvan elke vierde regel, door krachtige zwellende tonen begeleid luidde : « Flikkerende vlammen ! ».

— Gij zingt als een god ! juichte Poppea, toen het lied ten einde was, en zij klapte daarbij als een kind van blijdschap in de handen.

Nero luisterde echter niet.

Met tastbare duidelijkheid zweefde daar voor zijne oogen eene liefelijke meisjesgestalte, die geheimzinnig opsteeg uit den brandenden chaos Christina, de onvergetelijke.

— Christina ! zuchtte de Keizer uit het diepst van zijn gemoed.

De kithara ontzong aan zijne handen en gleed langzaam langs de plooien van zijn toga op den grond.

Waar was die gouden, zalige tijd gebleven, toen hij voor haar datzelfde lied had gezongen, des avonds, wanneer de toppen der Albaneesche bergen gloeiden in de laatste stralen van de ondergaande zon ?

Weg, voor eeuwig in het niet verzonken, evenals de wereldbeheerschende stad, die nu zoo jammerlijk ten gronde ging !

— Ja, stort ineen ! riep hij, beide handen opheffende. Sterf, gij koninklijk Rome. Verbrand, verdwijn van den aardbodem ! U kan ik uit uwe assche doen verrijzen, heerlijker nog dan te voren : maar die ééne kunnen mij de goden zelfs niet teruggeven ! Waar is uw recht om te bestaan, nu Christina niet meer leeft ? Flikkerende vlammen ! Ja, flikkert ! Al gloeidet gij duizendmaal heerlijker, gij zoudt mij toch nog te gering toeschijnen als haar doodenoffer ! Zij had een heerlijker verdiend ! De eeuwige nacht had moeten aanbreken op het oogenblik, dat haar driemaal gezegend leven ontvlood !

Zijne stem nam toe in kracht, als bij een plechtig gebed. Een gedeelte van zijne, in geestvervoering uitgesproken woorden, drong tot het volk door dat ook het raadselachtig gezang en de muziek had vernomen.

— Hoort, hoe hij zich zelven prijst, riep een handelaar van het Argiletum, terwijl onze harten met wanhoop zijn vervuld !

— Hij zingt en jubelt ! kreet een Ligurische schippersknecht. De stad moge verbranden :

hij schept er behagen in, de nieuwe wijken, die thans in vlammen opgaan, zijn nog niet voldoende !

— De Keizer moet ons te woord staan ! Uit den weg, Pretorianen ! Het Romeinsche volk wil naar den Keizer ! Het Romeinsche volk wil weten, wat die comédie daar boven be duidt ! Naar buiten met den brandstichter ! De Imperator moet weten wie het heilige Rome in de asch heeft gelegd !

Kalm en gelaten velden de Pretorianen hunne lansen.

Nog week het volk achteruit.

Eenmaal echter in beweging gebracht, werd het hoe langer hoe opgewondener.

De tribuun, die de soldaten aanvoerde, zond een bode naar het platte dak, om den Keizer omtrent het bedenkelijke van den toestand in te lichten.

— De dwazen ! lachte de Imperator.

— Acht die dwazen niet te gering ! fluisterde Poppea. Zij zijn dol geworden als de honden, wanneer de zon het sterrebeeld « de Leeuw » nadert.

Een woedend gehuil deed den Keizer het antwoord binnenhouden.

Vijf of zes van de stoutmoedigsten waren als eerste slachtoffers van de Pretorianen gevallen. De overigen drongen met dubbele onstuimigheid naar voren. In het volgende oogenblik kon men een algemeenen stormloop verwachten.

— Hoort ! waarschuwde Poppea. Het volk verlangt tot elken prijs een schuldige ! Gij wilt het zelf toch niet zijn ? Wat daar tot ons doordringt, spreekt duidelijk genoeg !

— Het werk van mijne doodsvijanden ! sprak de Keizer op bitteren toon. Ik ken hen niet, want zij sluipen rond onder het masker der vriendschap. Ik ken echter eene schare, die mij dieper beledigd en mij bittere smart in het hart gedroppeld heeft dan de aristocratische jongelingen, die mijn val beoogen : de Nazareners !

— Bij Zeus ! riep Poppea, zijne rechterhand grijpende, deze gedachte is grootsch ! Sedert de edicten, die zij u hebben afgeperst, heeft die bende zich hoe langer hoe meer gehaat ge-

maakt! Hoe langer ik er over nadenk, hoe gelukkiger en genialer deze inval mij toeschijnt! Ja, ik voel zelve den lust in mij opkomen hem voor waar te houden. Gij hebt het raadsel opgelost, Imperator! De Nazareners zijn de misdadigers! Zij hebben willen waar maken, hetgeen zij ons reeds lang voorspeld hebben!

— Meent gij dat? lachte Nero ongeloovig.

— Ik ben er van overtuigd! Hebt gij nooit gehoord dat een der voornaamste verkondigers van het Christendom, Paulus geheeten, aan het volk leert, dat de God van de Christenen binnen korten tijd de wereld in pijn zal doen verkeeren en een gericht houden over alle menschen? Het « eeuwige vuur » is schering en inslag bij het Christendom! Paulus heeft het den rijken en machtigen dezer aarde honderden malen geprofeteerd. Verbaast het u dan, dat die ongeduldige hoop, die reeds sedert lang niet meer aan de goden der Romeinen offert, nu eindelijk daden wil zien en zelf de handen uitsteekt om die profetie te verwezenlijken?

— Kent het volk de verwachtingen van de Nazareners?

— Ongetwijfeld! Hunne leerstellingen, in den aanvang bespot, daarna gegispt en als ongehoorde vermetelheid verdoemd, gaan van mond tot mond. Spreek het woord uit, en het volk zal het opvangen als iets, dat het reeds lang heeft verwacht!

— Welaan dan... zei de keizer, in gedachten verdiept.

Poppea ging vooruit naar de trap, maar Nero staarde nog steeds in de vuurzee.

De Nazareners!

Er was een tijd geweest dat hij vertrouwd was met hunne taal.

Hij had denkbeelden daaraan vastgeknoopt, ver reikende, wereldhervormende plannen, totdat hij de volgers van den timmermanszoon had leeren haten, wijl hij meende, dat hij door hen bij het najagen van die vermetele droombeelden, van zijn levensgeluk was beroofd.

— Ja, hij haatte de Nazareners!

Voor zijne afgemartelde fantasie geleken zij allen, allen op dien mageren Nicodemus, die

nooit rustte, wiens oogen voortdurend in beweging waren en zoo zouden zij dus allen hun verdiende loon ontvangen, indien hij deze afschuwelijke beschuldiging uitsprak, indien hij hen prijs gaf aan het volk, als de verwoesters van de koningin der aarde.

— Ja, gelukkige inval, sprak hij luide tot zich zelve, gelukkige inval. De vervloekte kristenhonden zullen het bezuren. Zij moeten als slachtoffers van het Fatum vallen!

Hij lachte als wezenloos.

Het Fatum! IJdel woord. Ben ik dan de meester niet. Gebied ik niet over de wereld? Kan ik het ellendig gespuis, dat daar blaft en huult niet met een blik neerbliksemen! Het Fatum! Nero, de Imperator is het noodlot!

Luider en dreigender werden de roepen der massa.

— Welaan, het zij zoo, het lot is geworpen. Wee de kristenhonden!

— Wee, Nero! klonk eene stem achter hem. De keizer draaide zich vlug om.

Voor hem stond de oude Barbillus. Zijn baard was sneeuwwit geworden, diepe rimpels lagen in zijn gelaat, zijn mager lichaam was in een toga gewikkeld.

— Man, gij zijt des doods schuldig! Wie zijt gij?

— Des doods schuldig, spotte de grijsaard. Men zet de bijl niet in het dorre hout maar haalt het neer. Nero, ik zeg u dat uw besluit eenmaal over geheel de wereld zal dauwen als een balsem van vrede. Gij wilt de kristenen uitroeien, maar gij zult het zaad verspreiden op alle hoeken van uw rijk. Het Fatum, waarmee gij pocht, zal u evenwel verpletteren als een laag kruipdieren... Denk er aan, Imperator.

Buiten zich zelf van woede wilde Nero zijn handen op den ouderling slaan, doch deze was even vlug verdwenen als hij gekomen was.

Hij snelde Poppea achterna.

De toga vol majesteit over den schouder geslagen, betrad hij het vestibulum.

— Wat wilt gij? vroeg hij op hoogen toon, toen de menigte bij zijne verschijning zweeg.

— Wraak! wraak op de snoode brandstichters!

INHOUD

	Blz.
I Het plan van Agrippina	3
II De oude bedelaar	10
III Het drama op den berg	18
IV De tijgerin	30
V Het offer	39
VI Op zee	45
VII Het hol van moeder Barbilla	55
VIII De jonge priester	61
IX In doodsgevaar	71
X Aan het Romeinsche hof	78
XI De jonge Imperator	85
XII De ontmoeting	94
XIII De verdwijning van Christina	101
XIV De smart van Nero	107
XV De strijd tusschen liefde en plicht	117
XVI De driekantig geslepen dolk	126
XVII De brandbrief	133
XVIII Nero bij zijne moeder	139
XIX De schaking	146
XX Pallas versmaad	150
XXI De ontvoering	153
XXII Moeder en zoon	157
XXIII De keerzijde in het gemoed van den Imperator	168

TWEEDE DEEL

DE MARTELAARS VAN HET CHRISTENDOM

I Saulus	173
II De HH. Maria Magdalena, Martha, Lazarus en Joseph van Arimathea	177
III De H. Petrus te Rome	184
IV Seneca onderricht zijn leerling, dat Agrippina de moordenares van Claudius is	191
V De wraak van Christina	197
VI Octavia en Christina	202
VII De giftbloem der dwingelandij	206
VIII Arme Octavia	213
IX De twee kinderen	218
X De verachte secte	223
XI Athene	228
XII Vlucht van Lucius	233
XIII De geheimzinnige gevangene	237
XIV Het feest van Bacchus	242
XV Op zee	248

XVI Een gastmaal ten huize van Sempronius Graccus	252
XVII De samenzweerders	257
XVIII De aanslag	267
XIX Het plan van Tigellinus	274
XX De eerste aanslag	279
XXI De moedermoord	285
XXII De kerk van Athene	293
XXIII De dienst der Goden	298
XXIV Het orakel van Delphi	302
XXV Het besluit	307
XXVI Nasporingen van Lucius	312
XXVII Vrienden in den nood	317
XXVIII Nieuwstijdingen	322
XXIX Een oproer	327
XXX De ontmoeting	331
XXXI De aanklacht	336
XXXII Het vonnis	340
XXXIII De volkswoede	344
XXXIV Octavia's besluit	349
XXXV Het plan van Poppea	352
XXXVI Arme Octavia	355
XXXVII Vervolging	361
XXXVIII Licht in den avond	366
XXXIX Romeinsche lijkplechtigheid	372
XL Rome in brand	377
XLI De plichtigen	381
XLII De Christenbeul	386
XLIII De HH. Petrus en Paulus	390
XLIV De H. Marcus	394
XLV De eerste vervolging	398
XLVI Het blijde wederzien	403
XLVII De fakkels van Nero	408
XLVIII De mismoed van Paulo	412
XLIX De straf	416
L In de arena	420
LI Een bruiloftsfeest	426
LII Wat Sempronia in den kuil der Christenen zag	434
LIII De marteldood	439
LIV De Kelten	445
LV In slavernij	452
LVI Plantinus in slavendienst	455
LVII Het brandmerk	461
LVIII Het oproer der slaven	464
LIX De marteldood	468
LX Het einde van een dwingeland	471

Het geheel bood een niet te beschrijven schouwspel aan !

Achtduizend slaven waren gedurende anderhalf uur onophoudelijk bezig om de onafzienbare menschenmassa van spijs en drank te voorzien.

Ook het Keizerpaar, Tigellinus, de militaire tribunen, een twintigtal

De H. Jacobus, geneest een zieke. (Naar een schilderij van Martega).

adellijke senatoren en het geheele hof — met uitzondering van Seneca, die plotselinge ongesteldheid had voorgewend — namen aan dezen reusachtigen maaltijd deel.

In de naaste omgeving van den Keizer merkte men ook diens jongsten vertrouwde...

een ongekende kleurenpracht, en schoon
 verhieven zich in 't ronde marm'ren beelden.
 Hier staat een zilv'ren leeuw wiens fonklend oog
 uit een smaragd gemaakt is, en daar kronkelt
 zich een geduchte slang vol gouden schubben,

Een beeldwerk de Cesars weergevend (IVe eeuw).

met onheilspellende oogen van robijn.
 Hier fonkelt weer een zuil van malachiet,
 die in den nacht een wonder licht verspreidt.
 Een beeld van Nero pronkt met 't wapentuig